

MAASEUTU 2020

Onnellinen kana on terve ja hyvinvoiva!

Jarkko Niemi, Gun Wirtanen ja Hannele Suvanto

Webinaari 10.6.2020

Kotieläinalalle kilpailukykyä bioturvallisuudesta-hanke

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

SeAMK

Luke
LUONNONVARAKESKUS

**Tätä kohdetta on tuettu
Manner-Suomen
maaseudun
kehittämishjelmasta
2014-2020**

Kotieläinalalle kilpailukykyä bioturvallisuudesta-hanke

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

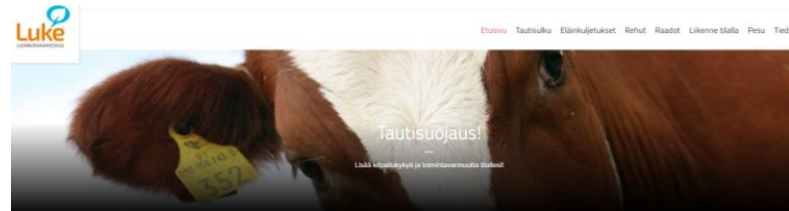

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lyhyesti EläinBioTurva-hankkeesta

- Päämääränä on parantaa eläintautiriskien hallintaa nauta-, sika- ja siipikarjatiloiilla ja siten edistää kilpailukykyistä tuotantoa sekä kouluttaa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan alueen kotieläintiloja tautisuojausasioissa suomeksi ja ruotsiksi.
- Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma
- Toteuttajat: Luonnonvarakeskus ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti
- Tutustu hankesivustoon → www.luke.fi/biosecurity

VAARA!

Terveystilanteita ovat vaarassa eläinlääkintötoiminta!

MITEN TORJUA?

- Käy ajattelemaan! Miksi, miten terästä alustat?
- Miksi, miksi ota omia toimenpiteitä?
- Miksi, miksi ota omia toimenpiteitä?
- Miksi, miksi ota omia toimenpiteitä?
- Miksi, miksi ota omia toimenpiteitä?
- Miksi, miksi ota omia toimenpiteitä?

Tutustu sivustoon!

Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon! Tutustu sivustoon!

VAARA!

- Tarttuvat eläintaudit ovat uhka tuotantoeläimille.

MITEN TORJUA?

- Käy läpi eläintautien torjuntatoimia.
- Mitä voisit tehdä paremmin?
- Mitä täytyy korjata tai muuttaa?
- Laadi aikataulu toimille ja seurannalle
- Tartu toimeen pienin tai isoin askelein!

Mitä pitää tehdä ensin?

SEINÄJOEN ALUEEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON MUISTILISTA HARRASTEKANOJEN PITÄJÄLLE

1. Pitopaikan ja eläintenpitäjän **rekisteröinti**, vaikka olisi vain yksi kana.
2. Kaava-alue: tarkasta rakennusvalvonnan vaatimukset eläinsuojalle
3. Siipikarjan **ulkonapitokielto vuosittain 1.3.–31.5**
4. Tutustu kanoja koskevaan eläinsuojelulainsäädäntöön
5. Kananmunien myynti tai luovutus oman kotitalouden ulkopuolelle
6. Tutustu kanojen teurastus- ja lopetusvaatimukseen ja selvitä miten kuolleen tai lopetetun kanan voi hävittää
7. Lintujen ja munien vienti- ja tuontiehdot
8. Kirjanpito lääkityksistä ja kuolleisuudesta

Mitä on eläinten hyvinvointi?

"Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta. Kokemus hyvinvoinnista voi vaihdella hyvästä huonoon. Hyvinvointi on laaja käsite. Siihen sisältyvät muun muassa eläimen fyysinen ja psyykinen terveys, normaali kasvu, sekä hyvä hoito ihmisen huostassa oleville eläimille."

Kanojen hyvinvoinnin osatekijöitä

- Juoma- ja ruokailutilan määrä
- Orsien pituus ja muoto/tyyppi
- Kanapunkkien olemassaolo
- Kylmä-/Lämpöstressin merkit
- Eläintiheys
- Lattian ja pehkun laatu/kunto
- Ei toimenpiteitä, jotka aiheuttavat kipua
- Kiinnostus uusiin asioihin
- Ei vammoja tai sairauksia (esim. ihovauriot, murtumat, loiset, hengitystieinfektiot, ripuli, silmäsairaudet, kuolleisuus)
- Aggressiot, höyhenpeitteen vauriot yms.
- Pehkujen, ulkoalueen, orsien, pesien käyttö
- Käyttäytyminen, mm. pelokkuus, käyttäytymistavat, stereotypiat

Muutamia poimintoja hyvinvoinnista

- Kanat viihtyvät väljästi: matala eläintiheys pienentää höyhenpeitteen nokkimisen riskiä ja höyhenpeite pysyy paremmassa kunnossa
- Munivat kanat hyötyvät pehkusta. Pehkun materiaalilla on merkitystä siipikarjan hyvinvoinnille, etenkin jalkapohjien kunnolle.
- Huolehdi ulkoilualan kunnosta, jos kanat ovat/pääsevät ulos.
- Jos ulkokanoja on enemmän, ulkoilu kannattaa järjestää pienehköissä ryhmissä, jolloin kanat käyttävät ulkoilualuetta enemmän.
- Kanojen lajinmukaiseen käyttäytymiseen kuuluu olennaisesti orsien käyttö. Kanat viihtyvät orsilla etenkin yöaikaan

Asiaa pienkanalan tautisuojauksesta!

Biosecurity

Eläintaudit ovat jatkuva uhka kanaloissa

- Tautitapauksia esiintyy runsaammin kotitarvekanaloissa kuin tuotantosiipikarjalla, koska tautisuojaus on erilainen.
- Tautisuojauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joita tilalla tehdään tautien **tilalle** leviämisen ja **tilalla** leviämisen ennaltaehkäisemiseksi
- Ulkomailta tuonnin merkitys?
- Kotitarvesiipikarjan läheiset **kontaktit luonnonlintujen** kanssa kasvattavat tautisuojauksen noudattamisen tarvetta
- **Ennaltaehkäisy** on pienkanaloissa tehokkain tapa alentaa riskiä tarttuvien tautien saamiseksi.

Miksi tautisuojausta kannattaisi parantaa?

1. Pitopaikasta vastaava vastaa myös tautien leviämisen ehkäisystä
2. Tautisuojaukseen ja siipikarjan terveyteen voi vaikuttaa!
3. Suojaa eläimiä taudeilta, estää leviämistä myös muille tiloille
4. Parantaa eläinten terveyttä ja tuottavuutta ja munien laatua sekä vähentää häiriötilanteiden määrää ja kanojen hoidon mielekkyyttä
5. Tautisuojaus on varautumista riskeihin
6. Kiinnostus tautisuojausta kohtaan on lisääntynyt kanaloissa, joilla on ollut aikaisemmin tautiongelmia
7. Tautisuojaus on yhteinen etu!

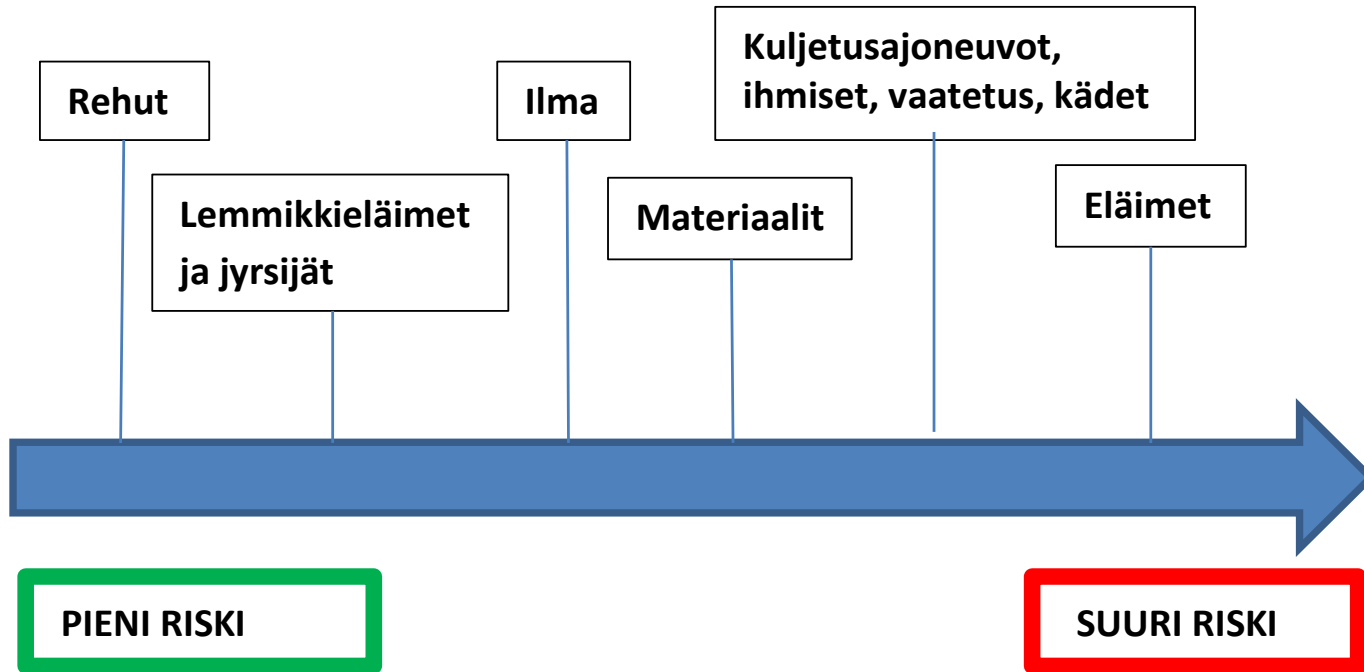

Kotitarvekanaloiden tautisuojauksen pääkohdat

(Kuva: Petman 2016)

Tautien leviämisreitit ovat tärkeydeltään erilaisia

Kotitarvekanalan tautisuojauksen pikaohje (Petman 2016)

- Kanojen pitäjällä on vastuu niiden hyvinvoinnista.
- Hyvät päivittäiset rutiinit ja eläinten tarkkailu säännöllisesti
- Tärkeintä on kanalan pitäjän asenne ja motivaatio

ELÄINLIIKENNE

Minimoi eläinliikenne. Hanki uusi eläinainees siitosmunina tai untuvikkoina. Eläinten ostajalla on oikeus esittää myyjälle kysymyksiä eläinten terveydestä. Ostajana voit myös vaatia salmonellan tutkituttamista ja terveystarkkailuohjelmaan kuulumista. Toteuta terveystarkkailuohjelmaa ja tutki parvesi salmonellan varalta säännöllisesti. Pidä uusille linnuille karanteeni. Älä pidä useita eri lintulajeja, keskity yhteen lajiin.

REHUT JA KUIVIKKEET

- Säilytä rehut tiiviissä astioissa.
- Älä ruoki lintuja auringonkukansiemenillä salmonellariskin vuoksi.
- Vaihda kanalan kuivikkeet säännöllisesti.
- Säilytä kuivikkeet siten, että luonnonlinnut eivät pääse kosketuksiin niiden kanssa.

HENKILÖLIIKENNE

- Pese kädet saippualla ja lämpimällä vedellä ennen ja jälkeen kanalassa käynnin.
- Huolehdi myös vierailijoiden käsihygieniasta.
- Tarjoa vierailijoille kenkäsuojat tai saappaat.
- Ulkomailla käynnin jälkeen odota 48 tuntia ennen kanalaan menoa.
- Sauno ja pese matkalla mukana olleet vaatteet sekä desinfioi kengät.

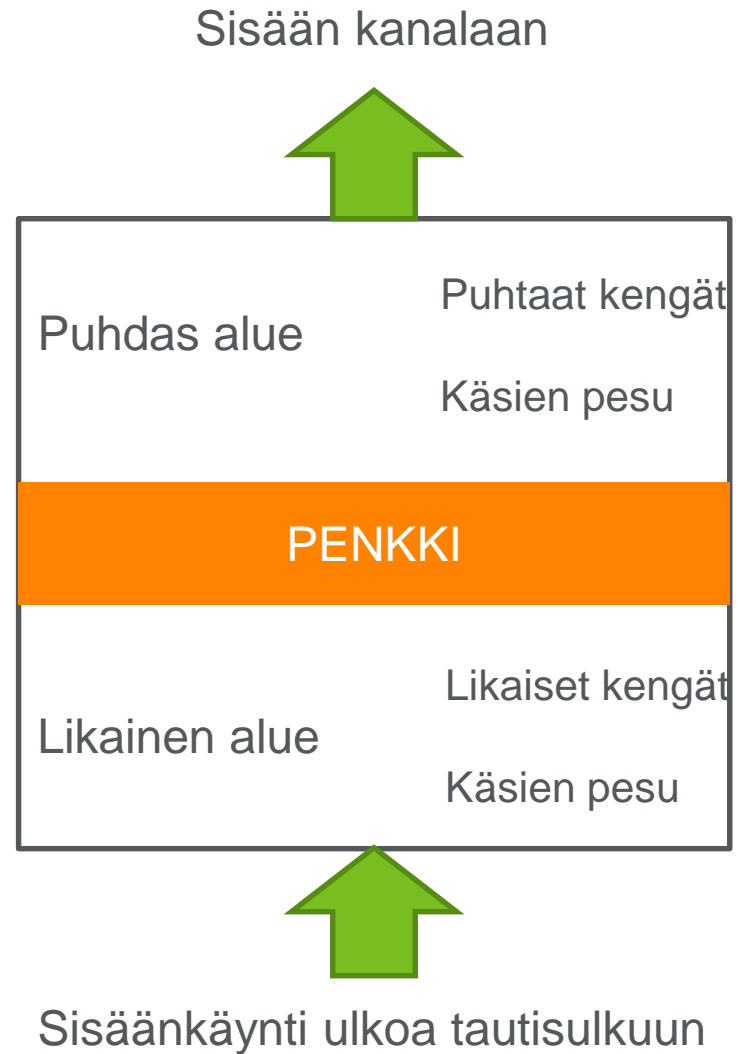
Huolehdi hygieniasta ja tautisulusta!

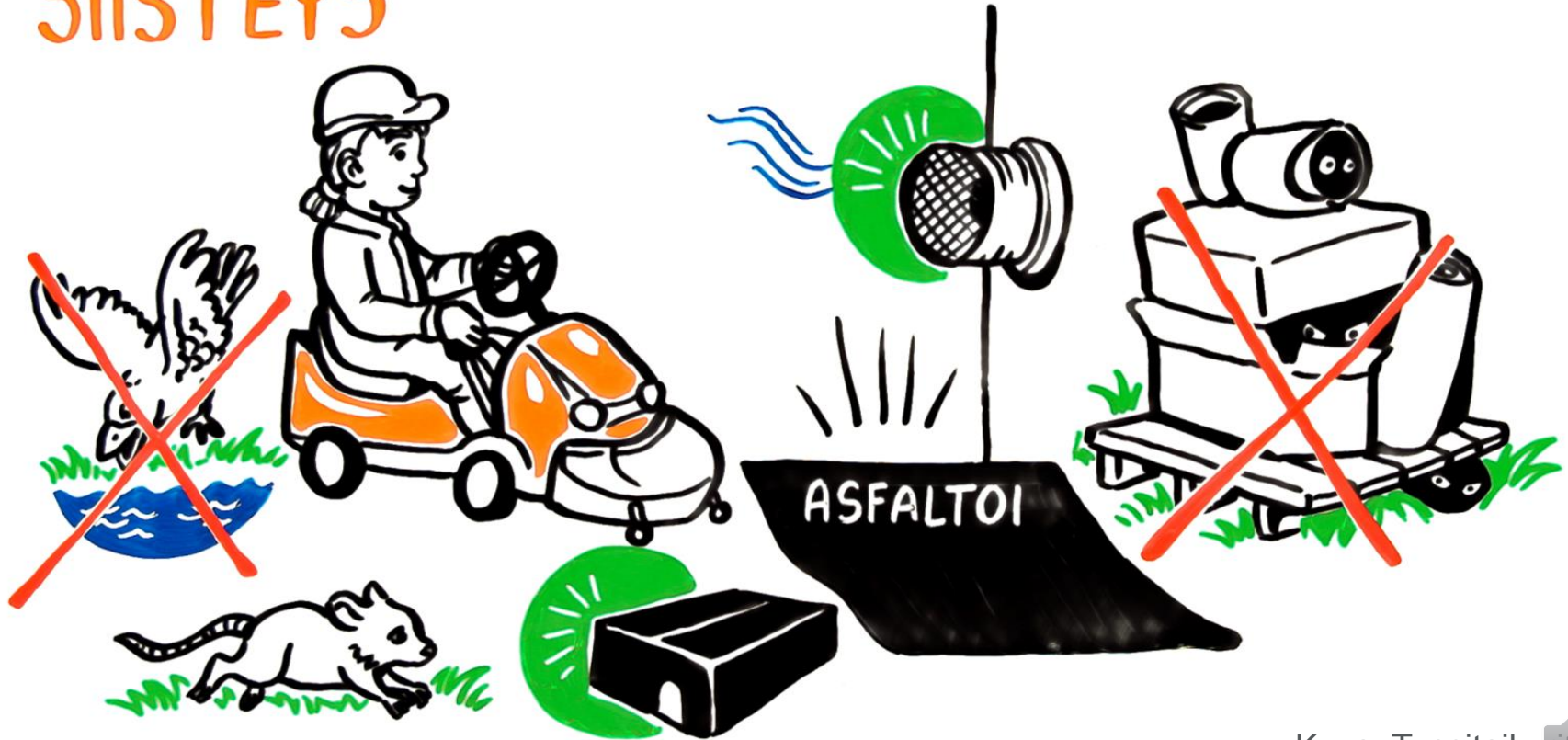
Tautisulku

Puhdas ja **likainen** puoli tulisi erottaa selkeästi toisistaan

- Ei reittien risteämisiä
- Tautisulussa
- Muussa tilan toiminnassa

SIISTEYS

HAITTAELÄIMET

- Pidä kanalan seinustat vapaina kasvillisuudesta.
- Torju **jiyrsijöitä** säännöllisesti.
- **Älä ruoki luonnonvaraisia lintuja** kanalan läheisyydessä.
- Järjestä kanojen ruokailu ulkoillessa kanalan sisälle.

Petman (2016)

TERVEYSTARKKAILU

- Huolehdi kanalan ja sen ympäristön yleisestä **siisteydestä**.
- Testaa parvi salmonellan varalta säännöllisesti.
- Suositus: liity terveystarkkailuohjelmaan ja ota näytteet sen ohjelman mukaisesti.
- Epäilyttävien oireiden esiintyessä ota **yhteys eläinlääkäriin**.
- Tutkituta sairast ja kuolleet linnut Ruokavirastossa.
- Rekisteröidy siipikarjan pitäjäksi ja rekisteröi pitopaikkasi maaseutuelinkeinoviranomaiselle.

Oireita, joihin tulisi reagoida

- Yskä
- Aivastelu,
- Rahiseva ja vinkuva hengitys,
- Läähätys,
- Pään alueen turvotus,
- Keskushermosto-oireet (mm. halvaantuminen, horjuva kävely),
- Apaattisuus,
- Syömättömyys kyyhöttäminen,
- Silmätulehdus

Ruokinta...

- Ruokinnalla on iso vaikutus hyvinvointiin ja munintaan
- Kana on kaikkiruokainen: siemenet, vihreät kasvinosat, hedelmät, marjat, madot, hyönteiset ja toukat.
- Kanan on saatava erilaisia ravintoaineita: valkuaista, kivennäisiä ym. saada **riittävästi ja sopivassa suhteessa**
- Ks. Luken ruokintasuositukset

		Ikä			
		17-28 vk	29-45 vk	46-65 vk	65- vk
Raakavalkuainen	g/kg	175	175	175	175
Muuntokelp. energia	MJ/kg	11,0	11,0	11,0	11,0
Aminohapot:					
Lysiini	g/kg	7,6	7,6	7,6	7,6
Metioniini	g/kg	3,7	3,7	3,7	3,7
Metioniini+Kystiini	g/kg	6,3	6,3	6,3	6,3
Treoniini	g/kg	6,7	6,7	6,7	6,7
Linolihappo	%	1,2	1,2	1,2	1,2
Kivennäisaineet:					
Kalsium	g/kg	35,0	38,0	39,0	39,0
Käyttökelp.fosfori	g/kg	3,5	2,9	2,5	2,3
Natrium	g/kg	1,6	1,6	1,6	1,6
Kalium	g/kg	2-4	2-4	2-4	2-4
Kloori	g/kg	1,3	1,3	1,3	1,3
Magnesium	mg/kg	500-600	500-600	500-600	500-600
Mangaani	mg/kg	70	70	70	70
Rauta	mg/kg	50-100	50-100	50-100	50-100
Kupari	mg/kg	5-10	5-10	5-10	5-10
Sinkki	mg/kg	60	60	60	60
Seleeni	mg/kg	0,1	0,1	0,1	0,1
Jodi	mg/kg	0,4	0,4	0,4	0,4

Yhteenveto

- Muista tutustua kanojen pidon vaatimukseen ja rekisteröidä pitopaikkasi
- Kanojen hyvinvointiin vaikuttavat niiden terveys, hoito, olosuhteet ja käyttäytyminen
- Hyvä tautisuojaus on toimintatapa, joka vähentää kanalasi riskejä
- Katkaise tartuntaketjut ja huolehdi kanojesi vastustuskyvystä

- Lisää kanalan tautisuojauksesta:
 - Hankkeen nettisivut: www.luke.fi/biosecurity
 - ETT:n nettisivut: <https://www.ett.fi/siipikarja/>

Eläintilan hyvä arki
RAKENTUU TOIMIVASTA
TAUTISUOJAUKSESTA

Tutustu hankesivustoon → www.luke.fi/biosecurity

040 358 0487

jarkko.niemi@luke.fi

@Jarkko_Niemi

